

Advies verkenner

7 april 2026

Cathelijne Bouwkamp
Rotterdam

Rotterdam, 7 april 2026

Onderwerp: advies verkenning

Aan de voorzitter en de griffier van de gemeenteraad,

Op 20 maart jl. heeft u mij, namens de lijsttrekkers¹ van de 13 in de gemeenteraad gekozen partijen, gevraagd als verkenner. Dit als eerste stap om te komen tot een coalitie. U heeft mij verzocht de gesprekken te starten op maandag 23 maart en om uiterlijk op 7 april 2026 mijn verkenningsrapport op te leveren. Met het advies dat ik u hierbij vandaag doe toe komen, voldoe ik aan uw verzoek.

Advies

In de verkenning is uitgebreid gesproken over het feit dat de opgaven voor de stad groot zijn en over de gevoelde noodzaak hier tempo op te maken omdat de stad dit nodig heeft. Dit geldt zowel voor de langetermijnopgaven als voor problemen van Rotterdammers in het hier en nu. Gezien de urgentie van deze opgaven en vanwege de hiervoor benodigde stabiliteit adviseer ik een meerderheidscoalitie.

Op basis van de verschillende gesprekken die ik heb gevoerd met alle fractievoorzitters adviseer ik dat de fracties van GroenLinks-PvdA², D66, VVD en DENK starten met de onderhandelingen om te komen tot een coalitieakkoord en een college dat bestaat uit wethouders van deze vier partijen.

Ik raad aan deze gesprekken zo snel mogelijk te starten en daarvoor over te gaan tot het aanwijzen van een informateur die deze gesprekken kan begeleiden.

In de gesprekken heb ik een brede wens gehoord om de samenwerking binnen de gemeenteraad en tussen het college en de raad te verstevigen. Er is een grote bereidheid om daar een constructieve bijdrage aan te leveren. Daarom adviseer ik om al tijdens het informatieproces te beginnen met het betrekken van overige fracties.

¹ Aangezien de nieuwe gemeenteraad inmiddels geïnstalleerd is, zal ik de lijsttrekkers hierna aanduiden als fractievoorzitters.

² Voor de aanduiding van de fracties gebruik ik in dit advies de namen waaronder zij aan de verkiezing van 18 maart jl. hebben deelgenomen.

Opdracht

De opdracht die u mij heeft gegeven bestond uit vier onderdelen:

1. Het inventariseren van de duiding van de verkiezingsuitslag door de verschillende lijsttrekkers van de in de raad gekozen partijen;
2. Het inventariseren van voorkeuren voor samenwerking voor de komende raadsperiode vanuit de verschillende partijen;
3. Het inventariseren van inhoudelijke speerpunten voor de stad bij de verschillende partijen;
4. Op basis van deze inventarisaties te komen tot een advies over het vervolgproces.

Leeswijzer

Hierna zal ik eerst de door mij gevolgde aanpak en processtappen toelichten. Vervolgens zal ik ingaan op de duiding van de verkiezingsuitslag en op de inhoudelijke speerpunten die de fractievoorzitters voor het stadsbestuur zien. Daarna zal ik de mogelijkheden voor coalitievorming belichten en ingaan op de politieke cultuur en samenwerkingsmogelijkheden. Ik sluit ik af met een nawoord.

Aanpak en proces

In de eerste week van mijn opdracht (23 tot en met 27 maart) heb ik met alle fractievoorzitters (en hun secondanten) afzonderlijk gesproken. In de uitnodiging heb ik hen verzocht hun inbreng op de volgende onderwerpen op papier mee te nemen naar het gesprek:

1. De duiding van de verkiezingsuitslag;
2. Voorkeuren voor samenwerking voor de komende raadsperiode;
3. Inhoudelijke speerpunten voor de stad;
4. Eventuele suggesties of aandachtspunten voor het vervolgproces.

Van 11 fractievoorzitters heb ik bij aanvang van het gesprek een inbreng op papier ontvangen. Deze bijdragen zijn met hun goedvinden als bijlage bij dit advies gevoegd. Van de fractievoorzitters van Leefbaar Rotterdam en 50PLUS heb ik bij het eerste gesprek geen inbreng op papier ontvangen, maar ook met hen heb ik deze onderwerpen besproken. Leefbaar Rotterdam heeft mij op 2 april alsnog een schriftelijke bijdrage gestuurd; ook deze is bijgevoegd. De inhoud van de brief sluit aan bij het gesprek dat ik eerder met hen heb gehad.

Op voorstel van de lijsttrekker van GroenLinks-PvdA heb ik in alle gesprekken gevraagd hoe de samenwerking tussen raad en college en tussen oppositie en coalitie wordt ervaren, en welke stappen hier eventueel in te zetten zijn. De opbrengst hiervan heb ik in het advies meegenomen.

In de tweede week (30 maart tot en met 3 april) heb ik een aantal verdiepende gesprekken gevoerd, met als doel standpunten te verhelderen en mogelijkheden en onmogelijkheden voor samenwerking nader te toetsen. De verschillende mogelijkheden om de politieke

cultuur te veranderen en op andere manieren samen te werken heb ik daarin opnieuw meegenomen en nader besproken.

Op vrijdag 3 april heb ik de gesprekken afgerond en een laatste gesprek gevoerd met de fractievoorzitters (en hun secondanten) van GroenLinks-PvdA, D66, VVD en DENK. Zij hebben aangegeven positief te kijken naar deze meerderheidsvariant en welwillend te zijn met elkaar de informatiefase in te gaan. De resterende dagen heb ik gebruikt voor het schrijven van dit advies.

Gedurende de afgelopen twee weken heb ik als verkenner diverse brieven gekregen van Rotterdamse organisaties. Ik dank deze organisaties voor hun betrokkenheid en hun brieven aan mij. Deze organisaties stuurden brieven die naar mijn oordeel vooral ook belangrijk zijn in het vervolgproces. Om ze te kunnen betrekken bij de inhoudelijke onderhandelingen heb ik gevraagd deze over te dragen aan de nog aan te stellen informateur.

Duiding verkiezingsuitslag

In onderstaande tabel is de uitslag van de verkiezing op 18 maart jl. weergegeven:

Partij	Aantal stemmen	Zetels	Vershil 2022
1. GroenLinks-PvdA	46.542	11	+2 *
2. Leefbaar Rotterdam	43.248	11	+1
3. D66	22.689	5	--
4. VVD	20.256	5	-1
5. DENK	18.591	4	--
6. Forum voor Democratie	10.161	2	+1
7. CDA	7.189	1	--
8. Partij voor de Dieren	6.234	1	-1
9. Volt	6.171	1	-1
10. 50PLUS	5.521	1	--
11. ChristenUnie	5.074	1	--
12. SP	5.055	1	--
13. BIJ1	4.195	1	-1

* GroenLinks en PvdA namen in 2026 voor het eerst met een gezamenlijke lijst deel aan de verkiezingen. In 2022 behaalde GroenLinks 5 zetels en PvdA 4 zetels.

Vrijwel alle partijen benoemen dat de opkomst een punt van aandacht blijft. Hoewel die met 40,63% iets verbeterd is ten opzichte van vier jaar geleden (38,94%), blijft het een opgave om meer Rotterdammers te betrekken bij de lokale democratie. Dit gaat niet vanzelf. Dat dit niet alleen tijdens de campagneperiode nodig is, maar gedurende de jaren tussen de gemeenteraadsverkiezingen ook een belangrijk streven dient te zijn, wordt door meerdere fractievoorzitters genoemd. Investeren in zichtbaarheid als stadbestuur, de samenwerking met de wijkraden, het goed informeren en betrekken van maatschappelijke organisaties en Rotterdammers is van wezenlijk belang.

Een ander belangrijk gegeven dat door vrijwel iedereen wordt benoemd, is dat zowel GroenLinks-PvdA als Leefbaar Rotterdam 11 zetels heeft behaald, met een verschil van ruim 3.000 stemmen in het voordeel van GroenLinks-PvdA. Het verschil in zetelaantal van deze partijen met de andere partijen is groot. Tegelijkertijd is het aantal partijen met één zetel gegroeid; dat zijn er nu 7. Eén partij heeft 2 zetels. Met elkaar vertegenwoordigen de kleine fracties een aanzienlijk deel van de kiezers. Deze verschillen in grootte – is mijn constatering – maken het complex maar ook noodzakelijk om vormen te vinden waarop de verschillende geluiden binnen de raad tot hun recht kunnen komen en fracties ondanks de verschillen, ruimte krijgen om daadwerkelijk bij te kunnen dragen. Dat is nu van belang, maar ook nadat het coalitieakkoord is geschreven en er een nieuw college is aangetreden.

De inhoudelijke speerpunten voor de stad

In alle gesprekken heb ik een grote betrokkenheid bij de stad en de Rotterdammers ervaren. Hieronder schets ik de thema's die in de gesprekken voorbij zijn gekomen (niet limitatief, en in willekeurige volgorde).

De wooncrisis wordt als één van de belangrijkste opgaven voor de stad gezien. De meningen verschillen voor welk segment er gebouwd moet worden, maar de noodzaak om veel te bouwen en hierbij een versnelling te maken, wordt door iedereen genoemd.

Daarnaast wordt er belang gehecht aan een langetermijnvisie op een aantal thema's, zoals het versterken van het investeringsklimaat en de economische kracht van de stad en de transitie naar een toekomstbestendige en duurzame haven. De overtuiging hierbij is dat het belangrijk is om transities te begeleiden en te verwezenlijken vanuit een gedeelde lange termijnvisie die gedragen kan worden door opeenvolgende stadsbesturen. Op basis daarvan kan Rotterdam ook een sterke partner zijn richting het Rijk en de Europese Unie en in die relaties effectief opereren.

Zowel bij de gewenste transitie voor economie en haven, als de (binnenstedelijke) bouwopgave, worden de opgaven voor mobiliteit en vergroening van de stad genoemd. De kwaliteit van de buitenruimte, schoon en groen, wordt als belangrijke voorwaarde genoemd voor een stad waar het prettig wonen, verblijven en werken is. Daarbij wordt ook genoemd dat het belangrijk is dat iedereen zich veilig moet kunnen voelen op straat en zijn er zorgen over de afname van het veiligheidsgevoel van veel Rotterdammers. Verschil hierbij is dat er fractievoorzitters zijn die aangeven dat er meer handhaving nodig is en fractievoorzitters die

aangeven dat het nu vooral (ook) belangrijk is om in te zetten op preventie om de problemen bij de wortel aan te kunnen pakken.

Ook wordt het belangrijk gevonden te investeren in bestaanszekerheid, gelijke kansen, de gemeenschap en het sociale weefsel. Armoedebestrijding en het betaalbaar houden van wonen horen daarbij. De stijging van de energielasten, die het huishoudboekje van veel Rotterdammers zwaar onder druk zet, maakt dit extra urgent. Het houdbaar en betaalbaar houden van de zorg binnen de context van het nationale beleid en de vergrijzing van de stad wordt eveneens als een belangrijke langetermijntaak gezien.

De daklozenproblematiek wordt belangrijk gevonden als vraagstuk en daarbij wordt vaak aangegeven dat dit op korte termijn opgelost zou moeten (kunnen) worden.

Gezien de aard van de gesprekken verwacht dat ik dat de bereidheid tot samenwerking op deze vraagstukken groot is, ondanks dat er over de aanpak en prioritering uiteraard politieke verschillen bestaan.

Voorkeuren voor samenwerking

Ten aanzien van de voorkeuren voor samenwerking ben ik tot de volgende bevindingen gekomen:

- Een coalitie met een meerderheid in de raad wordt door de fractievoorzitters overwegend als meest wenselijk voor een stabiel en slagvaardig stadsbestuur gezien. De grote opgaven van de stad vragen om voortvarendheid; een stabiele meerderheid in de raad is daarvoor randvoorwaardelijk.
- Veel partijen zijn bereid bestuurlijke verantwoordelijkheid te nemen. Dit betreft ook de kleinere partijen. Enkele partijen geven aan dat dit voor hen te vroeg komt of dat een rol vanuit de oppositie hen beter past. Forum voor Democratie wordt door een aantal partijen uitgesloten. Inhoudelijke blokkades worden verder nauwelijks genoemd. Van de kleine partijen worden CDA en Volt het meest genoemd als mogelijke coalitiepartijen.
- Hoewel de fractievoorzitters van GroenLinks-PvdA en Leefbaar Rotterdam beiden aangaven het niet logisch te vinden samen een coalitie te vormen, hebben andere fractievoorzitters deze optie wel genoemd als een te onderzoeken variant. Beide partijen hebben elkaar ook niet uitgesloten. Dit is voor mij aanleiding geweest deze optie nader te bespreken in een gesprek met beide fractievoorzitters en hun secondanten. In dat gesprek hebben beide fractievoorzitters aangegeven onderling grote verschillen te zien. Daarnaast is tijdens de verkiezingscampagne nadrukkelijk de tweestrijd opgezocht. Vanwege deze twee overwegingen achten zij onderlinge samenwerking op dit moment niet logisch en niet uitlegbaar. Beiden hebben aangegeven dat eerst andere coalities met meer programmatische overeenstemming tussen de betrokken partijen moeten worden onderzocht. Pas als deze andere

coalities niet haalbaar zouden blijken, is het opportuun om een onderlinge samenwerking eventueel alsnog te onderzoeken.

- De meeste partijen geven aan het logisch te vinden dat GroenLinks-PvdA het initiatief heeft en deelneemt aan de te vormen coalitie. Daarbij wordt D66 door de meeste partijen als logische coalitiepartner gezien. Vervolgens worden DENK én VVD genoemd, of één van beide (DENK óf VVD) en twee of drie eenpersoonsfracties.
- GroenLinks-PvdA heeft aangegeven voor de sociale agenda veel kansen in samenwerking met DENK te zien, en voor de sociaal-culturele en groene agenda veel kansen voor samenwerking met D66.
- Leefbaar Rotterdam heeft aangegeven twee blokken te zien die elk de basis zouden kunnen vormen voor een (meerderheids)coalitie: Leefbaar met de VVD en GroenLinks-PvdA met D66. Leefbaar Rotterdam heeft voorgesteld dat voor beide blokken verder onderzocht zou moeten worden of zij tot een werkbare meerderheidscoalitie kunnen komen.
- D66 heeft aangegeven een samenwerking met GroenLinks-PvdA als eerste optie te willen onderzoeken. En heeft aangegeven dat samen met de VVD te willen omdat dan volgens hen een progressief en toekomstgericht stadsbestuur gevormd kan worden.
- De VVD gaf in eerste instantie de voorkeur aan om samen te werken met Leefbaar Rotterdam en D66. Zij stelden een brede verkenning van coalities voor, waarin rond beide grootste partijen combinaties worden onderzocht, waaronder voortzetting van de huidige coalitie. Later gaf de VVD aan, open te staan voor samenwerking met GroenLinks-PvdA, D66 en DENK als coalitiepartners en deze optie als eerste te willen onderzoeken. Belangrijke overwegingen waren dat voor een combinatie met Leefbaar Rotterdam nu geen zicht is op een meerderheid en de verwachting dat in deze samenstelling een aantal benodigde doorbraken voor de langetermijn gerealiseerd kan worden.
- DENK heeft in de gesprekken aangegeven dat preventie (sociale basis), gelijke kansen, betaalbaar wonen, een sterke economie en armoedebestrijding belangrijke prioriteiten zijn voor de komende bestuursperiode. Gelet op sociaal-maatschappelijke standpunten hebben zij een voorkeur voor samenwerking met GL-PvdA, aangevuld met D66 en met VVD of enkele kleinere partijen. Voortzetting van de huidige coalitie is ook een mogelijkheid, als er (opnieuw) goede afspraken kunnen worden gemaakt.

- Dit heeft geleid tot verdiepende gesprekken waarbij GroenLinks-PvdA, D66, VVD en DENK betrokken waren. Daarnaast hebben er ook gesprekken plaatsgevonden tussen GroenLinks-PvdA en CDA, Partij voor de Dieren, Volt en ChristenUnie.
- Het gelijktijdig werken aan twee mogelijke coalitievarianten, zoals geopperd door Leefbaar Rotterdam, acht ik in de praktijk nauwelijks werkbaar en daarbij heb ik in de verdiepende gesprekken geconstateerd dat een coalitie met Leefbaar Rotterdam en VVD als basis niet op voldoende steun kan rekenen om als eerste variant verder te onderzoeken.
- In de verdiepende gesprekken tussen GroenLinks-PvdA en CDA, Volt, ChristenUnie en Partij voor de Dieren heb ik veel inhoudelijke overeenkomsten geconstateerd. Ik constateer echter ook dat het complex is om deze vier kleinere fracties als collegedragende partijen in de coalitieonderhandelingen te betrekken, met name vanwege de disbalans qua zetelaantallen.
- Gezien bovenstaande constatering en overwegingen adviseer ik vier partijen – GroenLinks-PvdA, D66, VVD en DENK – de volgende fase in te gaan. Ik acht deze samenwerking verstandig én kansrijk. Met name gezien de wens om samen grote opgaven voor de stad aan te pakken en om aan de stad te laten zien dat samenwerking de stad verder brengt. Dat en het feit dat er sprake is van goede onderlinge relaties en een positieve grondhouding, het uitgesproken begrip voor elkaars positie, de erkenning dat zowel de langetermijnopgaven als de noden van de Rotterdammers in het hier en nu politieke keuzes nodig hebben, geven mij reden positief te zijn over deze mogelijke coalitie.
- Voor meer informatie over de voorkeursvarianten van andere partijen verwijs ik naar hun schriftelijke inbreng in de bijlage.

Politieke cultuur en samenwerkingsmogelijkheden

Door de fractievoorzitter van GroenLinks-PvdA is mij gevraagd in de gesprekken aandacht te besteden aan de samenwerking tussen raad en college en tussen oppositie en coalitie. Het belang van dit thema werd door veel fractievoorzitters herkend. Rotterdam kent een bestuurscultuur die zich kenmerkt door een vaak sterke tegenstelling tussen coalitie en oppositie. Dat is verklaarbaar gezien de diversiteit binnen de raad en binnen de coalities die de afgelopen periodes bestuurd hebben. Als er binnen de coalitie grote verschillen zijn te overbruggen, blijft er vaak weinig ruimte voor inbreng van de oppositie. Dit speelt extra in tijden van financiële krapte.

Veel partijen hebben aangegeven dat het goed zou zijn om naar manieren te zoeken om deze dynamiek te doorbreken. Zij realiseren zich dat dit iets vraagt van alle betrokkenen, oppositie- en coalitiefracties, college en raad. Daarbij gaat het niet alleen om een open

houding van coalitie en college naar de raad (in het bijzonder de oppositie) maar ook naar maatschappelijke organisaties, wijkraden en andere partijen in de stad. Juist door als stadsbestuur met maatschappelijke partijen in gesprek te gaan, vanuit een open houding, kunnen ideeën, oplossingen en compromissen worden gevonden die op breder draagvlak kunnen rekenen. In de afgelopen bestuursperiode is hier ervaring mee opgedaan bij het opstellen van het [Woonakkoord](#) en met de werkgroep [Aanpak femicide](#). Daar wordt positief op terug gekeken.

In de gesprekken is mij ook gebleken dat fracties bereid zijn te investeren in onderlinge relaties en dat de omgangsvormen prettig zijn. Dat is waardevol en biedt een mooie basis om nieuwe samenwerkingsvormen nader met elkaar te onderzoeken.

Er zijn verschillende werkwijzen en vormen die behulpzaam zijn om tot een andere bestuursstijl te komen. Ongeacht de werkwijze en vorm is het echter essentieel om te investeren in onderling vertrouwen binnen de coalitie en een open bestuursstijl van het college. Mijn advies voor de informatiefase is daarom om dit nadrukkelijk mee te nemen in de gesprekken van de onderhandelende partijen en te streven naar afspraken die ruimte laten voor het gesprek met de raad en de stad, en flexibiliteit bieden om in te spelen op (onverwachte) ontwikkelingen gedurende de bestuursperiode. Dit advies geldt zowel voor inhoudelijke als financiële afspraken.

Daarnaast acht ik de volgende werkwijzen en vormen in het bijzonder kansrijk om in Rotterdam te overwegen:

- *Raadsbreed samenwerken op thema's.* Voortbouwend op de ervaring met het Woonakkoord kunnen er één of meer thema's worden benoemd waarop raadsbrede samenwerking wordt gezocht. In de informatiefase kan een keuze worden gemaakt welke thema's zich hiervoor lenen en kan de werkwijze worden besproken. Het is goed om ook de niet-onderhandelende partijen hier al vroeg bij te betrekken. Als mogelijke thema's zijn onder meer genoemd: aanpak van dakloosheid, schone buitenruimte en biodiversiteit/vergroening.
- *Verkenningen of startnotities.* Door bij de voorbereiding van nieuw beleid door het college eerst het gesprek met de raad te voeren aan de hand van een verkenning of startnotitie, is er meer ruimte voor inbreng van alle partijen. In de afgelopen periode is dit, naar ik begrepen heb, al enkele keren gebeurd, maar deze werkwijze kan vaker worden ingezet.
- *Gezamenlijke werkgroep raad.* Overwogen kan worden een gezamenlijke werkgroep met vertegenwoordiging van coalitie- en oppositiepartijen in te stellen, die aanjager is van deze nieuwe manieren van werken en die ook zorgt dat er geleerd wordt van de opgedane ervaringen. De werkgroep zou hierover ook periodiek het gesprek kunnen voeren met het college. Een mogelijk resultaat kan zijn om werkafspraken tussen raad en college vast te leggen, waarop teruggegrepen kan worden op momenten dat het lastig wordt.

Nawoord

Ik ben verheugd dat ik mijn advies binnen de gevraagde termijn heb kunnen uitbrengen. Dit is vooral ook gelukt door de open houding richting mij en de flexibiliteit van de fractievoorzitters en hun secondanten om met mij in gesprek te gaan.

Ten slotte wil ik de fractievoorzitters bedanken voor het in mij gestelde vertrouwen en voor hun constructieve bijdrage aan deze verkenning. Ik wens u allen veel wijsheid en succes bij uw werk voor de stad en voor de Rotterdammers.

A handwritten signature in black ink, reading 'Cathelijne Bouwkamp'. The signature is written in a cursive, flowing style with a large initial 'C'.

Cathelijne Bouwkamp (verkenner)
Rotterdam, 7 april 2026